

Handläggare
Hillevi Andersson
Telefon: 08-508 25 244
Maja Bjarneby
Telefon: 08-508 25 207

Till
Socialnämnden
2021-09-28

Betänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)

Svar på remiss från kommunstyrelsen dnr KS 2021/991

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss av *Betänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)*.

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Den så kallade VAB-utredningen ser över reglerna för tillfällig föräldrapenning. I ett delbetänkande som skickats ut på remiss föreslår utredningen att föräldrar till barn med sjukdom eller funktionsnedsättning ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med medverkan i introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder i bland annat förskola eller skola. I första hand gäller förslaget barn upp till 12 år. Föräldrar ska enligt utredningen ha rätt att vara lediga för att hjälpa barnen och då erhålla tillfällig föräldrapenning. Förändringarna föreslås träda i kraft tidigast den 1 juli 2022.

Förvaltningen är positiv till förslaget då det ökar möjligheterna för barn med långvarig sjukdom och funktionsnedsättning att få det stöd de behöver för en god hälsa och för att uppleva trygghet i skolan. Förvaltningen vill lyfta fram att föräldrar utan egna inkomster och som uppstår ekonomiskt bistånd från socialtjänsten inte kommer att omfattas av förslaget. Vidare anser förvaltningen att möjlighet till VAB vid introduktion av vårdåtgärder för barn med funktionsnedsättning även borde omfatta korttidsboende och korttidstillsyn.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat ärendet *Betänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)* för besvarande. Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2021-10-12.

Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 2021-09-22. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet 2021-09-23.

Ärendet

Regeringen beslutade 2020-11-05 att tillsätta en särskild utredare med uppdraget att göra en översyn av regelverket kring den tillfälliga föräldrapenningen. I detta delbetänkande redovisas utredningens förslag avseende den del av uppdraget som handlar om att lämna förslag som möjliggör att föräldrar ska kunna få tillfällig föräldrapenning för att instruera personal i förskola, skola, fritidshem och pedagogisk omsorg om egenvård för ett barn med kronisk sjukdom.

Utredningen föreslår att det ska införas en ny ersättningsgrund som innebär att en förälder till ett barn med sjukdom eller funktionsnedsättning ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med medverkan i introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder i förskola, skola, fritidshem samt andra pedagogiska verksamheter. Ett exempel på sådana vårdåtgärder kan vara åtgärder som motiveras av en sjukdom som diabetes.

Den tillfälliga föräldrapenning för vårdåtgärder i skolan föreslås gälla för barn som inte har fyllt 12 år, och under vissa förutsättningar även barn som har fyllt 12 år men inte 16 år. En förutsättning för att ha rätt till tillfällig föräldrapenning är att föräldern avstår från arbete. Detta innebär att det endast är föräldrar som arbetar eller som är arbetslösa med a-kassa som påverkas av förslaget. Föräldrar som inte omfattas har därmed inte rätt till ersättning i enlighet med detta förslag

Då gränsdragningen mellan tillfällig föräldrapenning och omvårdnadsbidrag är svår att överblick föreslås Försäkringskassan

få i uppdrag att se över den information som ges till föräldrar under handläggningen av en ansökan om omvårdnadsbidrag.

Förändringarna om tillfällig föräldrapenning för vårdåtgärder i skolan föreslås träda i kraft tidigast den 1 juli 2022.

Jämställdhetsanalys

Kvinnor tar generellt sett fortfarande ett större ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Följden blir ofta att kvinnor med barn som har långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning behöver gå ner i arbetstid. Risken för dessa kvinnor att bli arbetslösa, förtidspensionerade eller sjukskrivna är högre än för andra kvinnor. Förslaget med tillfällig föräldrapenning för vårdåtgärder i skolan ger en ökad möjlighet till ersättning vid frånvaro från arbetet. Detta bedöms innebära att obetalt omsorgsarbete kommer att ersättas i högre grad och påverka kvinnors livsinkomster positivt samt i viss mån gynna kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Kvinnor använder tillfällig föräldrapenning i större utsträckning än män, cirka 60 procent av VAB-dagarna tas ut av kvinnor och cirka 40 procent av män. En ökad användning av tillfällig föräldrapenning av främst kvinnor kan riskera att bidra till att arbetsgivare i högre grad än tidigare förväntar sig att kvinnor ska vara borta från arbetet och därför välja bort dem som arbetstagare. Å andra sidan bedöms mäns möjligheter att ta ut tillfällig föräldrapenning och avstå arbete för att medverka i skolan för introduktion av vårdåtgärder öka genom förslaget. På så sätt bedöms förslaget inte påverka risken för diskriminering av kvinnor på arbetsmarknaden.

En utökning av möjligheterna till tillfällig föräldrapenning bedöms i sin helhet bidra till uppfyllandet av de politiska jämställdhetsmålen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till förslaget att utöka möjligheten till tillfällig föräldrapenning för introduktion av vårdåtgärder i skolan. Förvaltningen anser att förslaget är välkommet både ur ett barnperspektiv och ett anhörigperspektiv.

I utredningens kartläggning framkommer att många föräldrar till barn med sjukdom avsätter mycket tid och resurser för samordning av kontakter, utbildning, information och administration med vård, skola och andra samhällsaktörer. Det ställs ofta stora krav på föräldern att få skolgången för barnet att fungera. Föräldrar får ta ett extra stort ansvar för att dessa barn ska få goda levnadsvillkor och behöver idag ofta använda semesterdagar eller ta ledig utan lön för att vara skolan behjälplig i dessa sammanhang.

Barn med kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning ska ha samma rätt till skolgång som andra barn och det förutsätter att skolgången kan ske på ett tryggt sätt. Utredningens förslag ökar möjligheterna för dessa barn att få det stöd de behöver för en god hälsa och för att uppleva trygghet i skolan vilket stämmer väl överens med barnkonventionens artiklar 23, 24 och 28. Att barn kan närvara i skolan på ett tryggt och säkert sätt är en avgörande faktor för att barnet ska kunna fullgöra sin skolgång. Forskning visar att en fungerande skolgång är en viktig skyddsfaktor mot framtida psykisk ohälsa och olika former av sociala problem.

Då förslaget endast omfattar föräldrar som förvärvsarbetar eller uppbär a-kassa i Sverige är det barn och föräldrar till denna grupp som gynnas av förslaget. Utredningen framhåller att förslaget i viss utsträckning särskilt kan gynna ekonomiskt svagare grupper, som i större utsträckning än andra grupper är beroende av kompensation för inkomstbortfall. Ekonomiskt svagare grupper tenderar även i viss mån att verka i branscher som generellt sett inte har samma möjlighet till hemarbete eller flexibel arbetstid. För vissa föräldrar kan förslaget om kompensation för förlorad arbetsinkomst vara av särskild betydelse, för de som kanske redan har en historik av längre frånvaro från arbetet på grund av ett barns insjuknande. Förvaltningen anser att förslaget i denna del är i linje med artikel 26 och 27 av barnkonventionen av vilka det framgår att barn har rätt till trygghet och att de föräldrar som behöver ska få stöd av staten för att kunna se till att deras barn har det bra, vilket kan handla om pengar till mat, kläder och bostad. Den föreslagna tillfälliga föräldrapenningen är ett viktigt bidrag till ekonomisk och social trygghet för barn och deras föräldrar.

Förvaltningen anser dock att det är värt att notera att detta innebär att förslaget inte kommer samtliga barn och föräldrar till del och att en del av de barn med långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning som har föräldrar utan egna inkomster och som uppbär ekonomiskt bistånd från socialtjänsten till sin försörjning inte kommer att omfattas av förslaget.

Avslutningsvis vill förvaltningen lyfta synpunkter kring utredningens avgränsning när det gäller vilka skolverksamheter som omfattas av förslaget. För föräldrar till barn med funktionsnedsättningar anser förvaltningen att det skulle vara rimligt att möjlighet till VAB vid introduktion av vårdåtgärder utökades till andra verksamheter, såsom exempelvis korttidsboende och korttidstillsyn enligt LSS. Korttidstillsyn kan sägas vara en förlängning på den fritidsverksamhet som kommunerna enligt

skollagen är skyldiga att erbjuda alla skolbarn till och med vårterminen det år eleven fyller 13 år. Då korttidstillsyn närmast är att likna vid förlängt fritidshem anser förvaltningen att det vore rimligt att även denna verksamhet omfattades av förslaget.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss av *Betänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)*.

Bilaga

Betänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)